

PRILOGA B
REJSKEGA PROGRAMA ZA JEZERSKO – SOLČAVSKO OVCO

Navodila za ocenjevanje lastnosti zunanosti
in
obrazec »List za ocenjevanje živali«

Domžale, maj 2024

1 UVOD

Pri jezersko-solčavski ovci se ocenjevanje lastnosti zunanosti izvaja na način linearnega ocenjevanja lastnosti na moških živalih, kandidatih za naravni pripust. Ocenjevanje lastnosti zunanosti plemenjaka zajema štiri sklope lastnosti, okvir, oblike, omišičenost in moda. Ocenjevalec subjektivno oceni izraženost lastnosti z ocenami od 1 do 9 v njeni celotni variacijski širini, in sicer od enega ekstrema do drugega.

Posamezne lastnosti zunanosti tudi opisujemo tako, da opišemo izraženost napake pri opisovani lastnosti.

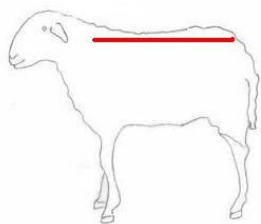
2 OKVIR

V sklop lastnosti za **okvir** spadajo naslednje telesne lastnosti:

- dolžina trupa,
- globina prsi,
- širina prsi,
- širina križa.

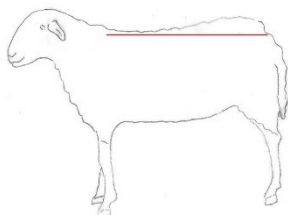
Pri ocenjevanju lastnosti okvirja je pomembna skladnost vseh štirih lastnosti. Žival mora biti skladna v lastnostih, ki določajo okvir živali.

- Dolžina trupa: Ocenimo dolžino trupa med najvišjo točko vihra in koncem sedne kosti. Razlikujemo kratek (ocene 1-3), srednje dolg (ocene 4-6) in dolg trup (ocene 7-9).

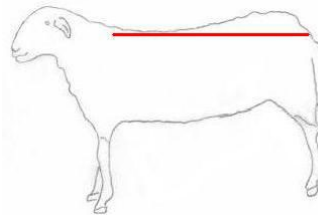
1 2 3

Kratek trup

4 5 6

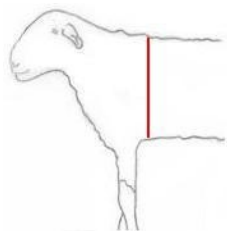
Srednje dolg trup

7 8 9

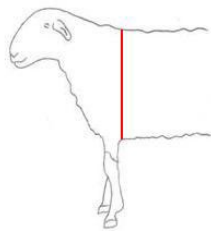
Dolg trup

- Globina prsi: Ocenimo globino prsi oz. globino trupa v predelu prsi, gledano s strani takoj za plečetom, kot razdaljo od najvišje točke vihra do spodnjega dela prsi. Razlikujemo plitke (ocene 1-3), srednje globoke (ocene 4-6) in globoke prsi (ocene 7-9). Zaželene so globoke prsi, vendar ne pregloboke, zaradi česar bi lahko žival delovala preveč grobo.

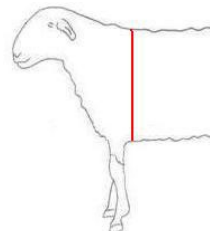
1 2 3

Plitke prsi

4 5 6

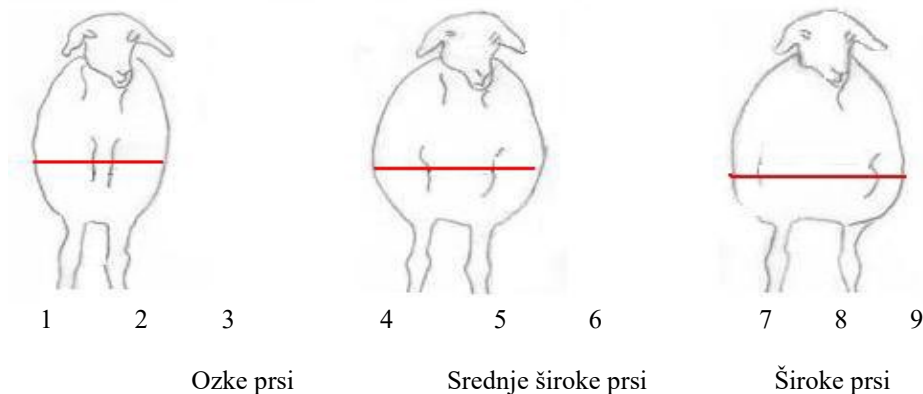
Srednje globoke prsi

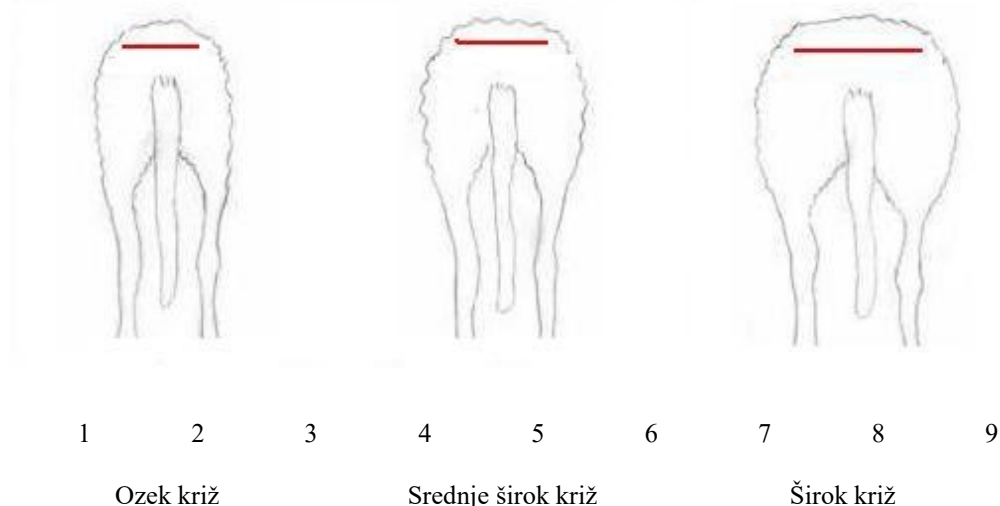
7 8 9

Globoke prsi

- **Širina prsi:** Ocenjujemo širino prsi, gledano od spredaj, kot razdaljo med plečetoma. Razlikujemo ozke (ocena 1-3), srednje široke (ocena 4-6) in široke prsi (ocena 7-9). Zaželeno so široke prsi. Široke prsi zagotavljajo dovolj širok telesni okvir.

- **Širina križa:** Ocenjujemo širino križa, gledano od zadaj, kot razdaljo med kolčnima grčama. Razlikujemo ozek (ocena 1-3), srednje širok (ocena 4-6) in širok križ (ocena 7-9). Širok križ zagotavlja širok telesni okvir. Širok križ je tudi pogoj za razvoj večje prostornine vimena in široko pripetost vimena. Širše ženske živali v križnem predelu imajo lažje porode.

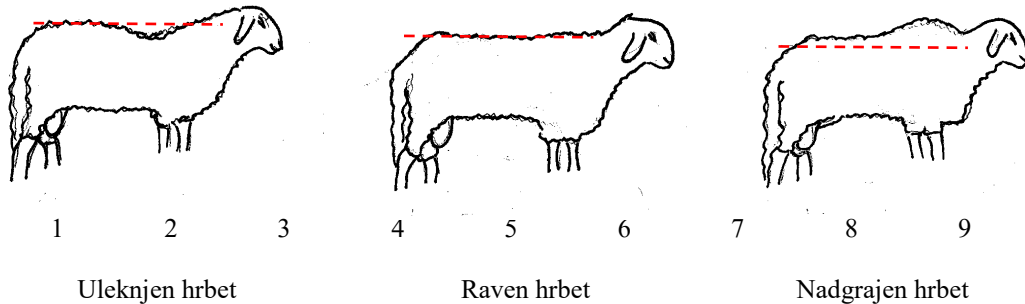
3 OBLIKE

V sklop telesnih lastnosti za **oblike** spadajo naslednje telesne lastnosti:

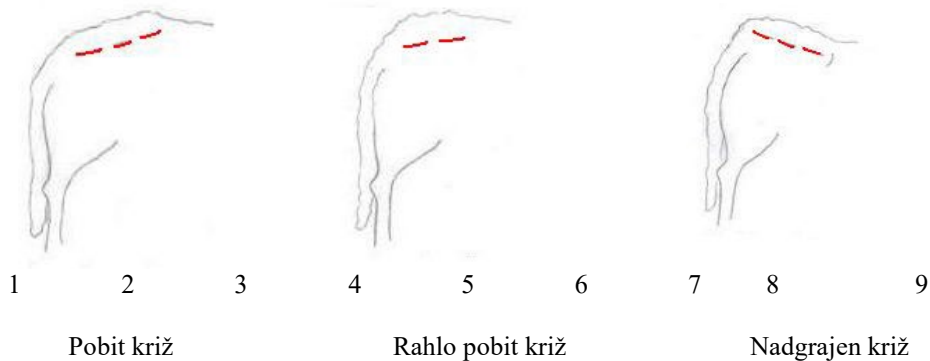
- hrbtne linije (od vihra do križa),
- nagib križa,
- sprednje noge,
- zadnje noge,
- skočni sklep,
- biclji.

Gledano kot celota, mora biti žival skladnih oblik.

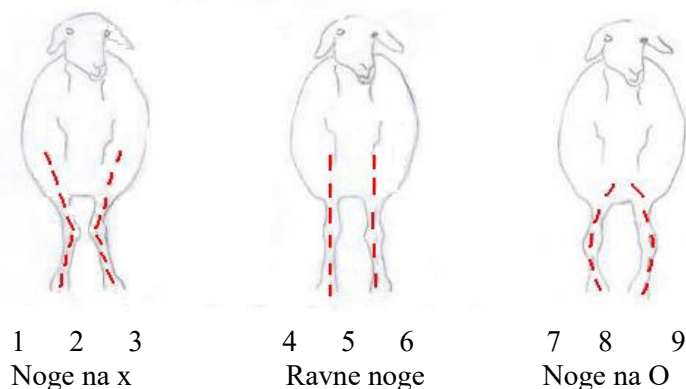
- **Hrbtne linija:** Ocenjujemo položaj hrbtne linije od vihra do začetka križa. Uleknjene živali dobijo oceno 1-3, živali z ravno linijo oceno 4-6 in tiste z izbočeno linijo oceno 7-9. Zaželen je raven hrbet oz. ravna hrbtne linija.

- **Nagib križa:** Ocenjujemo nagib križnega predela gledano od strani. Oceno 1-3 dobi močno pobit križ, oceno 4-6 rahlo pobit križ in oceno 7-9 nadgrajen križ. Zaželen je rahlo pobit križ.

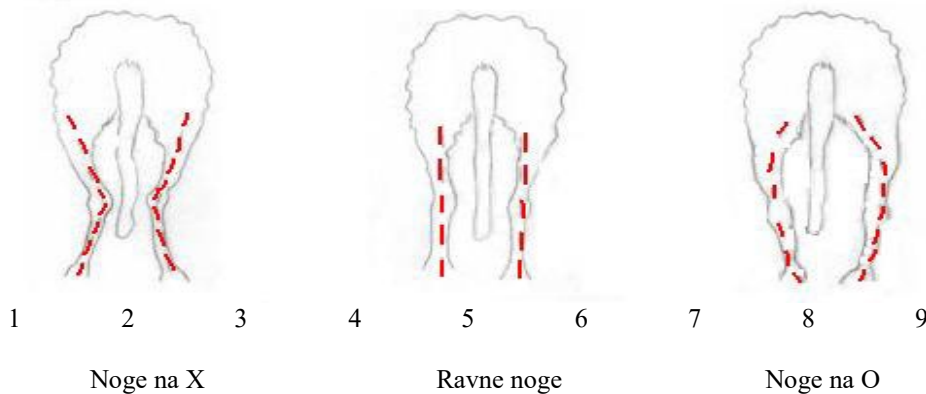

- **Sprednje noge:** Ocenjujemo korektnost stoje in gibanja sprednjih nog. Pri pogledu od spredaj morata biti sprednji nogi vzporedni. Razlikujemo noge na X, kjer ima žival zapestna sklepava preveč skupaj, razdalja med parkljema pa je večja kot razdalja med zapestnima sklepoma (ocena 1-3). Pri nogah na O, je razdalja med zapestnima sklepoma večja kot razdalja med parkljema (ocena 7-9). Ravne noge dobijo oceno 4-6.

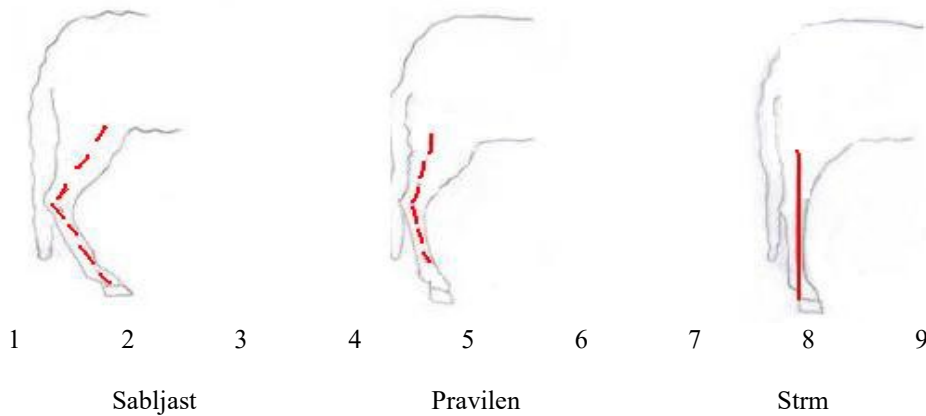

- **Zadnje noge:** Ocenjujemo korektnost stoje in gibanja zadnjih nog. Pri pogledu od zadaj morata biti zadnji nogi vzporedni. Razlikujemo noge na X (ocena 1-3), kjer ima žival skočna sklepava preveč skupaj, razdalja med parkljema pa je večja kot razdalja med skočnima sklepoma. Obratno je pri

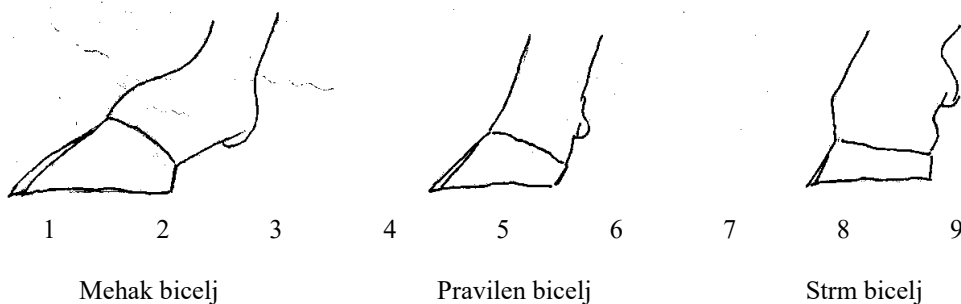
nogah na O (ocena 7-9), kjer je razdalja med skočnima sklepoma večja kot razdalja med parkljema. Ravne noge dobijo oceno 4-6.

- **Skočni sklep:** Ocenjujemo notranji kot skočnega sklepa. Razlikujemo sabljast (ocena 1-3), pravilen (ocena 4-6) in strm (ocena 7-9) kot skočnega sklepa.

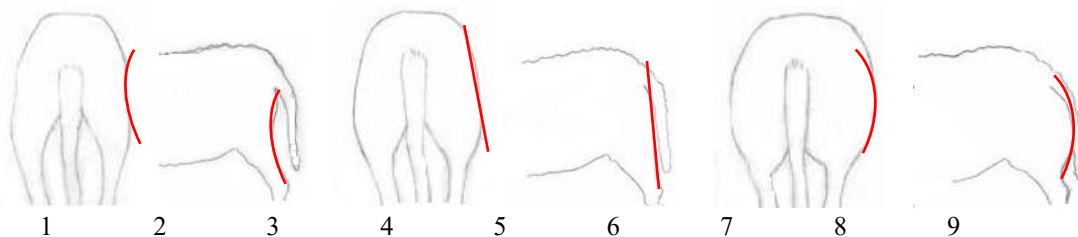
- **Bicljji:** Subjektivno opisujemo notranji kot biclja, ki je lahko mehek, pravilen ali strm. Oceno 1-3 dobijo mehki biclji, oceno 4-6 pravilni in oceno 7-9 strmi biclji. Zaželeni so pravilni biclji (kratek in čvrst) sprednjih in zadnjih nog.

4 OMIŠIČENOST

V sklop telesnih lastnosti za **omišičenost** spadata omišičenost stegna in omišičenost hrbta. Omišičenost je pomembna z vidika prireje mesa.

- **Omišičenost stegna:** Ocenjujemo omišičenost stegna gledano od zadaj in s strani. Ugotavljamo praznost in polnost mišic v stegnu. Lastnost ocenjujemo v sredini stegna. Konkaven profil stegna kaže na slabo omišičenost stegna in ga ocenimo z oceno 1-3, raven profil kaže na srednje omišičena stegna, ki jih ocenimo z oceno 4-6, konveksen profil kaže na dobro omišičena stegna, ki jih ocenimo z oceno 7-9.

Slaba omišičenost

Srednja omišičenost

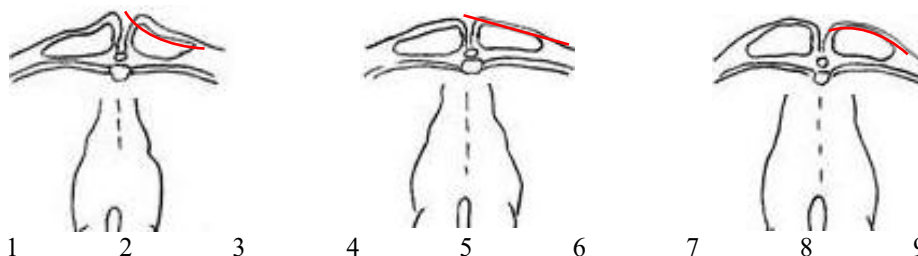
Dobra omišičenost

(konkavna linija)

(ravna linija)

(konveksna linija)

- **Omišičenost hrbta:** Ocenjujemo omišičenost hrbta (debelino dolge hrbtne mišice na predelu hrbta), najbolje pri ostriženih živalih. Pomagamo si s tipanjem hrbtne predela ter oceno širine hrbta. S tipanjem ocenimo debelino dolge hrbtne mišice, ki je lahko uleknjena (ocena 1-3), ravna (ocena 4-6) ali izbočena (ocena 7-9). Širok hrbet je osnova za dobro omišičenost hrbta. Zaželen je širok in omišičen hrbet.

Slaba omišičenost

Srednja omišičenost

Dobra omišičenost

(konkavna linija)

(ravna linija)

(konveksna linija)

5 MODA

V sklop telesnih lastnosti za **moda** spada velikost mod. Opišemo tudi izenačenost mod ter morebitne napake, kot je razcepljen skrotum ter prisotnost paseskov.

- **Velikost mod:** Ocenjujemo velikost mod. Majhna moda dobijo oceno 1-3, srednje velika oceno 4-6 in velika oceno 7-9. Zaželeni so večji modi.

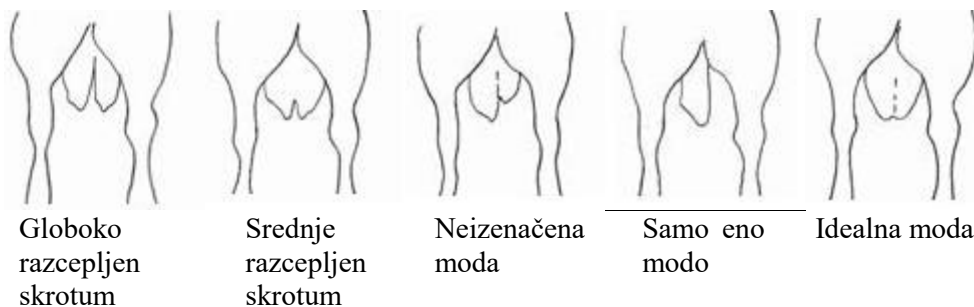

6 OPISOVANE LASTNOSTI

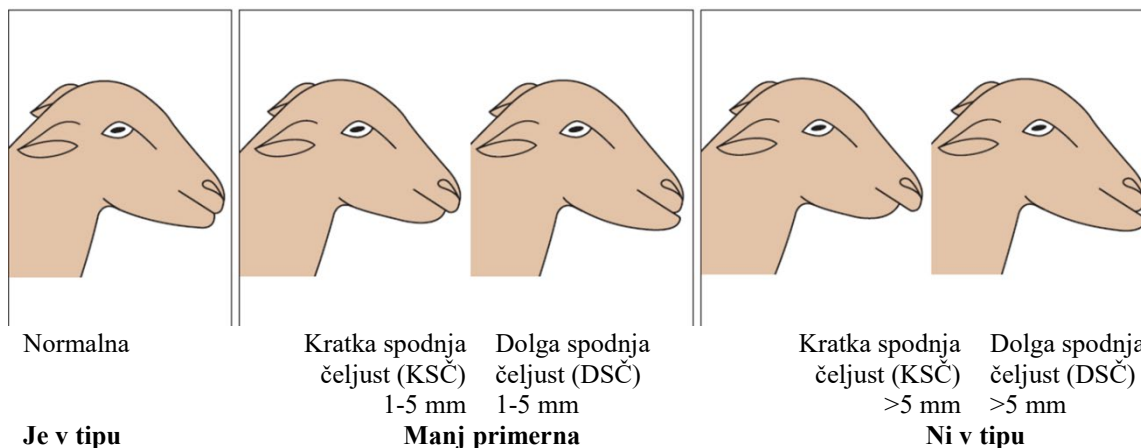
Pri opisovanih lastnostih, opisujemo morebitno izraženost napake pri posamezni lastnosti. Te lastnosti opišemo izključno samo z oceno izraženosti njene napake, v kolikor je napaka prisotna. V kolikor napake na opazovani lastnosti ni, pomeni, da je lastnost v zaželenem tipu (opis »je v tipu«). V kolikor je izraženost napake prisotna, vendar je še sprejemljiva v populaciji opišemo kot lastnost je »manj primerna«. V kolikor je izraženost napake prisotna in je napaka zelo izražena in močno odstopa od zaželene, lastnost opišemo kot »ni v tipu«.

Pri opisovanju mod smo pozorni na **izenačenosti mod** in morebitno **razcepljenost skrotuma** ter **prisotnost paseskov**. Izenačenost mod opišemo kot »izenačeno«, »manj izenačeno« in »neizenačeno«. Normalno prisotna sta dva seska, ki predstavljata zasnovo vimena pri moški živali. Dodatni seski predstavljajo tako imenovane paseske, ki niso zaželeni. Na zapisnik o ocenjevanju živali za lastnost števila paseskov vpišemo število prisotnih paseskov. Morebitno razcepljenost skrotuma vpišemo pod »opombe«, kjer vpišemo obsežnost razcepljenosti.

Na spodnjih slikah so prikazane nekatere možne napake in idealna moda.

Čeljust ocenimo s tipanjem tako, da z levo roko primemo za spodnjo čeljust, s palcem desne roke pa preverimo skladnost ugriza zob na spodnji čeljusti z zgornjo dentalno ploščo. V kolikor s palcem ne začutimo nobenega odstopanja (ostrega robu) in zobje pravilno nalegajo na dentalno ploščo pravimo, da je čeljust primerna (normalna). V kolikor s palcem začutimo odstopanje zob od zgornje dentalne plošče, označimo, da je čeljust nepravilna. Napaka, ki se lahko pojavi na nepravilni čeljusti, je dolga spodnja čeljust (DSC) ali kratka spodnja čeljust (KSC), kot prikazuje slika. Napako opišemo tako, da vpišemo izraženost napake v mm. Če je odstopanje večje od 5 mm, čeljust »ni v tipu«.

Za pregled mod in čeljusti se zahteva rokovanje z živaljo tako, da je žival v sedečem položaju, kar omogoči ocenjevalcu palpacijo in natančno opisovanje lastnosti.

Glava mora biti primerna pasmi in ne prevelika ali izredno groba.

Primer za opis izraženosti za glavo: če je glava pasemsko ustrezna in na njej ni napak potem izraženost glave opišemo z "je v tipu". Če opazimo manjšo pomanjkljivost na glavi, lastnost glave opišemo z "manj primerna". Če glava ni pasemsko ustrezna, je prevelika, robustna ali premajhna, potem opišemo lastnost z "ni v tipu".

Nosna linija je pri jezersko-solčavski ovci izbočena, označimo jo »je v tipu«, v kolikor od tega rahlo odstopa označimo, da je »manj primerna«, v kolikor izrazito odstopa od pasemsko značilne nosne linije označimo z »ni v tipu«.

Primeri izraženosti nosne linije:

»manj primerna« »v tipu« »manj primerna«

Rogatost je nezaželena (tudi nastavki rogov). Pri opisovanju rogatosti opišemo rogatost z »je v tipu«, kadar ne otipamo nobenih nastavkov rogov, kadar otipamo manjše nastavke rogov do velikosti 1 cm lastnost opišemo z »manj primerna«, kadar pa so nastavki rogov večji od 1 cm ali je vidna prisotnost rogov, lastnost opišemo z »ni v tipu«.

Temperament naj bo miren do živahen. Če oven kaže znake agresivnosti, se ga izloči.

Na podlagi ocen posameznih telesnih sklopov določimo skupno oceno lastnosti zunanosti. Pri tem smo pozorni na pasemske značilnosti, starost živali in telesno kondicijo. Skupno oceno opredelimo z ocenami od 1 do 9, kjer ocena 9 predstavlja žival zelenega rejskega cilja.

Volna se pri ocenjevanju na kmetijskem gospodarstvu subjektivno oceni na podlagi ogleda runa (nakodranosti vlaken) na levi strani živali, na sredini trupa. Zelo grobo volneno vlakno (slaba nakodranost) ni zaželeno, predvsem pa ni zaželeno prisotnost resic v runu.

REJEC _____ NASLOV _____ SELEKCIONIST: _____
IME IN PRIIMEK _____ ULICA, HIŠNA ŠTEVILKA, POŠTNA ŠTEVILKA, POŠTA _____ IME IN PRIIMEK _____
STROKOVNI VODJA ALI NJEGOV NAMESTNIK: _____ DATUM: _____
IME IN PRIIMEK _____

LIST ZA OCENJEVANJE ŽIVALI

OKVIR

Dolžina trupa			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Globina prsi			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Širina prsi			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Širina križa			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9

1 - OVEN 2 - OVCA Rod. št.:

Datum rojstva: _____

Pasma: _____

Rojen kot (obkroži): 1 – enojček 2-dvojček 3 – trojček 4- več

1 – ostrižen 2 - neostrižen

OMIŠIČENOST

Stegno			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Hrbet			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9

OBLIKE

Hrbtna linija			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Nagib križa			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Sprednje noge			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Zadnje noge			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Skočni sklep			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Bicliji			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9

VIME/MODA

Vime			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Seski			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9
Moda			
	1 2 3	4 5 6	7 8 9

OPISOVANE LASTNOSTI (obkroži)

Izenačenost vime:	Izenačeno	Manj izenačeno	NE izenačeno
Število paseskov:	Vpiši število paseskov: _____		
Izenačenost moda:	Izenačeno	Manj izenačeno	NE izenačeno
Glava:	JE v tipu	Manj primerna	NI v tipu
Nosna linija:	JE v tipu	Manj primerna	NI v tipu
Čeljust:	Vpiši DSC (mm): _____		
Rogatost:	JE v tipu	Manj primerna	NI v tipu
Obarvanost:	JE v tipu	Manj primerna	NI v tipu
Temperament:	Miren	Živahen	Hudoben
Volna:	JE v tipu	Manj primerna	NI v tipu

Opombe:

Skupna ocena zunanosti:

Kakovostni razred:

Priloga komisije za naravni pripust: DA NE

Rejec: _____ Selekcionist: _____ Strok. vodja/naměstnik: _____